

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-645/20-1

Sprawa C-645/20

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

1 grudnia 2020 r.

Sąd odsyłający:

Cour de cassation (Francja)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

18 listopada 2020 r.

Strona wnosząca kasację:

V A

Z A

Druga strona postępowania kasacyjnego::

TP

[...]

WYROK COUR DE CASSATION, PIERWSZA IZBA CYWILNA,

Z DNIA 18 LISTOPADA 2020 R.

1. VA [...] [dane osobowe]

2. ZA [...] [dane osobowe]

wnieśli kasację nr Y 19-15.438 od wyroku wydanego w dniu 21 lutego 2019 r. przez cour d'appel de Versailles (osiemnasta izba) (sąd apelacyjny w Wersalu, Francja), w sprawie z ich powództwa przeciwko TP [...] [dane osobowe], drugiej stronie postępowania kasacyjnego.

Na poparcie kasacji skarżący powołują jedyny zarzut załączony do niniejszego wyroku.

[...]

[...] **[Or. 2]** [...]

[...]

[rozważania dotyczące postępowania i składu orzekającego]

Okoliczności faktyczne i postępowanie

- 1 Zgodnie z zaskarżonym wyrokiem [...], XA, obywatel francuski, zmarł we Francji [...], pozostawiając jako spadkobiercę swoją małżonkę, TP, oraz troje dzieci z pierwszego małżeństwa, YA, ZA i VA (współuczestnicy A).
- 2 Współuczestnicy A skierowali wniosek przeciwko TP do prezesa tribunal de grande instance (sądu pierwszej instancji) orzekającego w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego w celu wyznaczenia pełnomocnika ds. spadku, wskazując jurysdykcję sądów francuskich na podstawie art. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego, ponieważ miejsce zwykłego pobytu XA w dniu jego śmierci znajdowało się we Francji.
- 3 Ponieważ YA zmarł [...], jego brat i siostra wskazali, że działają również w charakterze następców prawnych.

Analiza zarzutu

W przedmiocie trzech pierwszych części zarzutu załączonego poniżej

- 4 Zgodnie z art. 1014 akapit 2 code de procédure civile (kodeksu postępowania cywilnego) nie ma potrzeby orzekania w drodze szczególnie uzasadnionej decyzji w przedmiocie tych zarzutów, które w oczywisty sposób nie prowadzą do kasacji.

W przedmiocie czwartej części zarzutu

Przedstawienie zarzutu

- 5 Współuczestnicy A zarzucają wyrokowi stwierdzenie, że francuskie sądy nie mają jurysdykcji do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku XA oraz w przedmiocie wniosku o wyznaczenie pełnomocnika **[Or. 3]** spadkowego,

podczas gdy „w przypadku, gdy w chwili śmierci zmarły nie miał miejsca zwykłego pobytu w państwie członkowskim, sądy państwa członkowskiego, w którym znajduje się składniki majątku spadkowego, pomimo tego mają jurysdykcję do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku, jeżeli w chwili śmierci zmarły posiadał obywatelstwo tego państwa członkowskiego; że wspomniane przepisy wynikające z rozporządzenia nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego mają charakter bezwzględnie wiążący i muszą zostać zbadane przez sąd z urzędu; że w niniejszym przypadku bezsporne jest, iż XA był obywatelem francuskim i posiadał majątek we Francji, dlatego cour d'appel powinien zbadać swoją jurysdykcję dodatkową; że nie czyniąc tego, cour d'appel naruszył art. 10 rozporządzenia nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r.”.

Odpowiedź cour de cassation (sądu kasacyjnego)

- 6 Zgodnie z art. 10 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego, którego Zjednoczone Królestwo nie jest stroną, w przypadku gdy miejsce zwykłego pobytu zmarłego w chwili jego śmierci nie znajduje się w państwie członkowskim, sądy państwa członkowskiego, w którym znajdują się składniki majątku spadkowego, pomimo tego mają jurysdykcję do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku, jeżeli zmarły miał w chwili śmierci obywatelstwo tego państwa członkowskiego.
- 7 Współuczestnicy A nie powoływali się na ten przepis przed cour d'appel de Versailles, który to – uznawszy, że miejsce zwykłego pobytu zmarłego znajdowało się w Zjednoczonym Królestwie – orzekł, iż zgodnie z art. 4 rozporządzenia, sąd francuski nie ma jurysdykcji do orzekania w sprawie dziedziczenia po nim i wyznaczenia pełnomocnika spadkowego.
- 8 Należy zatem ustalić, czy cour d'appel, który stwierdził, że XA był obywatelem francuskim i posiadał majątek we Francji, miał obowiązek zbadać z urzędu swoją jurysdykcję dodatkową, o której mowa w art. 10 rozporządzenia.
- 9 Chociaż art. 15 rozporządzenia przewiduje, że sąd państwa członkowskiego rozpatrującego sprawę spadkową, co do której sąd ten nie ma jurysdykcji na mocy tego rozporządzenia, stwierdza z urzędu brak swojej jurysdykcji, to przepis ten nie wyjaśnia, czy wspomniany sąd musi najpierw sprawdzić, czy spełnione są przesłanki nie tylko jego jurysdykcji ogólnej (art. 4), ale również jurysdykcji dodatkowej (art. 10 i 11) **[Or. 4]**. Rozporządzenie nie wyjaśnia, czy jurysdykcja dodatkowa ma charakter fakultatywny.

- 10 W zakresie ciążącego na sądzie obowiązku stwierdzenia z urzędu swojej jurysdykcji na podstawie art. 10 w przypadku gdy miejsce zwykłego pobytu zmarłego w chwili jego śmierci nie znajduje się w państwie członkowskim, należy wskazać, że rozporządzenie (UE) nr 650/2012 ustanawia ogólny system, który reguluje wszelkie międzynarodowe spory o właściwość w zakresie spraw spadkowych rozpatrywanych przez sądy państw członkowskich, a zatem zastępuje wszystkie rozwiązania stosowane przez nie do tej pory. Rozporządzenie to ustanawia system rozstrzygania sporów o właściwość, który powinny stosować z urzędu sądy państw członkowskich, jeżeli sporna sprawa objęta jest przedmiotowym zakresem stosowania tego aktu. Tymczasem celem jurysdykcji dodatkowej, o której mowa w art. 10 rozporządzenia, jest określenie kryteriów jurysdykcji mających zastosowanie w przypadku, gdy żaden sąd państwa członkowskiego nie ma jurysdykcji w świetle zasady ogólnej zawartej w art. 4. Byłoby zatem nielogiczne, gdyby po podniesieniu z urzędu zastosowania rozporządzenia w celu rozstrzygnięcia sporu o kompetencję, sądy mogły wyłączyć swoją jurysdykcję na rzecz państwa trzeciego na podstawie samego tylko art. 4 bez wcześniejszego rozpatrzenia, czy mają one jurysdykcję dodatkową na podstawie art. 10. Przeciwnie, bardziej spójne byłoby, aby sądy rozpatrujące sprawy miały obowiązek sprawdzenia, również z urzędu, wszystkie kryteria jurysdykcji, jeżeli żadne inne państwo członkowskie nie ma jurysdykcji. Tym samym nie byłoby potrzeby rozróżniania ciążącego na sądzie obowiązku badania z urzędu, czy ma on jurysdykcję, w zależności od tego, czy wynika ona z art. 4 czy z art. 10.
- 11 Przepis art. 10, przedstawiony w rozporządzeniu jako dodatkowy, prowadzi jednak do odstępstwa od zasady jedności właściwości sądowej i ustawodawczej włączonej do tego rozporządzenia, którego motyw 23 podkreśla konieczność „zapewnienia należytego działania wymiaru sprawiedliwości w Unii i zapewnienia rzeczywistego łącznika między daną sprawą spadkową a państwem członkowskim, w którym sprawowana jest jurysdykcja”, ponieważ w przypadku, gdy sąd państwa, w którym zmarły nie miał miejsca zwykłego pobytu, uznaje swoją jurysdykcję na podstawie art. 10, będzie on pomimo tego zmuszony zastosować prawo państwa, w którym zmarły miał miejsce zwykłego pobytu, chyba że ze wszystkich okoliczności sprawy jasno wynika, że w chwili śmierci zmarły był w sposób oczywisty bliżej związany z innym państwem (art. 21 rozporządzenia) lub dokonał wyraźnego wyboru prawa innego państwa (art. 22). W związku z tym trudno jest uznać, że przepis jurysdykcyjny uznany za dodatkowy, stanowiący odstępstwo od ogólnych zasad, na którym opiera się rozporządzenie, musi zostać obowiązkowo podniesiony przez sąd, nawet jeśli strony nie powołują się na niego. Ponadto, o ile rozporządzenie przewiduje wyraźnie w art. 15 obowiązek stwierdzenia z urzędu przez sąd niemający jurysdykcji braku swojej jurysdykcji, nie przewiduje ono żadnego równoważnego przepisu w przypadku posiadania przez sąd jurysdykcji. W świetle rozporządzenia nie ma podstaw by uznać [Or. 5], że sąd państwa członkowskiego rozpatrujący sprawę na podstawie art. 4 powinien zbadać z urzędu, czy posiada jurysdykcję na podstawie innego przepisu, w szczególności art. 10, który przewiduje wyłącznie jurysdykcję dodatkową. Owa asymetria wynika z tego, że celem zasady
- 4

ustanowionej w art. 15 jest ułatwienie uznawania i wykonywania orzeczeń wydanych przez sąd, który uznał swoją jurysdykcję, oraz zapobieganie sytuacjom, w których możliwe byłoby podniesienie następnie zarzutu w innym państwie członkowskim, że ów sąd w rzeczywistości nie miał jurysdykcji. Wreszcie przepisy spadkowe w rozumieniu rozporządzenia wchodzą w zakres praw, którymi jednostka może swobodnie dysponować, ponieważ wspomniany akt pozwala stronom na uzgodnienie jurysdykcji w drodze umowy prorogacyjnej (art. 5) oraz zapewnia danemu sądowi możliwość uznania swojej jurysdykcji na podstawie samego wdania się w spór (art. 9). Nielogiczne byłoby zatem zobowiązanie sądu do badania dodatkowego kryterium jurysdykcyjnego, którego strony nie zamierzały podnosić.

- 12 Istnieje zatem uzasadniona wątpliwość co do odpowiedzi, jakiej można udzielić na powyższe pytanie, które jest decydujące dla rozstrzygnięcia sporu zawisłego przed Cour de cassation.
- 13 W związku z powyższym należy zwrócić się z nim do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i zawiesić postępowanie do czasu wydania przez niego orzeczenia.

Z POWYŻSZYCH WZGLĘDÓW, Cour de cassation:

KIERUJE sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w celu udzielenia odpowiedzi na następujące pytanie:

„Czy przepisy art. 10 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy miejsce zwykłego pobytu zmarłego w chwili jego śmierci nie znajduje się w państwie członkowskim, sąd państwa członkowskiego, w którym miejsce zwykłego pobytu zmarłego nie zostało określone, ale który stwierdza, że ów zmarły miał obywatelstwo tego państwa oraz posiadał w nim majątek, powinien z urzędu badać swoją jurysdykcję dodatkową, o której mowa w tym przepisie?”;

[...] **[Or. 6]**

[...]

[...] [rozważania dotyczące postępowania] **[Or. 7]**

[...]

Zarzut przedstawiony przez [...] SA i ZA.

[...]

[Or. 8] [...]

[...] [Or. 9] [...]

[...]

[...] [Or. 10] [...]

[...]

[...] [Or. 11]

[...]

[...] [Or. 12] [...]

[...]

[...] [Or. 13] [...]

[...]

[powtórzenie uzasadnienia zasadniczo w odniesieniu do okoliczności faktycznych zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym cour d'appel orzekł, że nie zostało udowodnione, iż XA postanowił przenieść swoje miejsce zwykłego pobytu do Francji oraz że sądy francuskie nie mają jurysdykcji do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku XA i wniosku o wyznaczenie pełnomocnika spadkowego]

[...]

[...] [Or. 14] [...]

[...]

[przedstawienie trzech pierwszych części zarzutu, oddalonych w pkt 4 orzeczenia odsyłającego]

[...]

[przedstawienie czwartej części zarzutu, przytoczonej w cudzysłowie w pkt 5 wyroku odsyłającego, zatytułowanym „Przedstawienie zarzutu”]